

УДК 330.313:631.11

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/3-93-14>

Степаненко С. В.

Державний біотехнологічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6132-328X>

ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

Визначено, що ресурси аграрного виробництва є складною, інтегрованою системою, що пов'язує різні за своїми характеристиками групи ресурсів матеріального та нематеріального характеру, що дозволяють отримувати результати шляхом створення сільськогосподарської продукції. Встановлено, що не лише матеріальні, а й нематеріальні ресурси визначають можливості суб'єктів аграрного бізнесу та надають суттєвий вплив на ефективність їх функціонування. Виявлено структуру ресурсного потенціалу підприємства, встановлено фактори, що визначають формування та функціонування ресурсного забезпечення в умовах інклюзивного розвитку. Встановлено, що як основу інклюзивного розвитку економіки можна виділити ряд основних складових ресурсного потенціалу: природно-ресурсний потенціал, трудовий, підприємницький, матеріальний, інвестиційний, фінансовий, інформаційний, науково-технологічний. Формування ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу відбувається відповідно до певних принципів: екологічність та екологічна забезпеченість, технологічність, надійність, універсальність та комфортність технічних засобів, економічність та енергозбереження, комплексна механізація, автоматизація та комп'ютеризація.

Ключові слова: ресурсний потенціал, інклюзивна економіка, суб'єкти аграрного бізнесу, агропромисловий комплекс, інклюзивний розвиток.

Постановка проблеми. В сучасних умовах проблема якісного економічного зростання сільського господарства країни, збільшення обсягів виробництва продукції та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів на внутрішньому та світовому ринку на основі мобілізації та підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного сектору економіки є одним із найбільш актуальних. В агропромисловому комплексі жодні організаційно-економічні заходи не дадуть позитивних результатів без розвитку кадрового, майнового та фінансового потенціалу підприємств галузі. Ключовими аспектами усунення диспропорцій у структурі регіонального виробництва, а також створення умов для збалансованого зростання в умовах інклюзивної економіки стає розвиток агропромислового виробництва на інноваційній основі, формування умов для розвитку науково-технічної діяльності та отримання результатів, необхідних для створення технологій та продукції, що забезпечують незалежність та конкурентоспроможність вітчизняного агропромислового комплексу, залучення інвестицій у галузь.

Формування ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу, зважаючи на сучасні глобальні виклики суспільства перш за все проблеми екології, раціонального природокористування, бідності і продовольчого забезпечення всіх верств населення є головною складовою підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни в цілому. Враховуючи незворотність процесів переходу агропромислового комплексу на інноваційний шлях розвитку в умовах інклюзивної економіки, зазначені обставини підтверджують необхідність розробки теоретико-методичного базису формування та розвитку ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах інклюзивної економіки формування ресурсів суб'єктів аграрного бізнесу, створення грамотної системи управління ресурсним потенціалом на сьогоднішній момент є основним у процесі виробничої діяльності цих підприємств, їхньої фінансової

стійкості, конкурентоспроможності та надійності. Сучасні засади формування ресурсного потенціалу в умовах інклюзивного розвитку досліджували такі вчені: Берднікова Л.Ф., Гадзало В.М., Жук В.М., Кормишкін В.А., Манцуров І.Г., Материнська О.А., Стексова С.Ю., Ярова А.О. та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Узагальнюючи результати досліджень зарубіжних та українських вчених, можна зробити висновок, що подальшого дослідження потребують питання активізації перспективних напрямів формування ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу, що відповідає принципам інклюзивного розвитку.

Мета статті – розгляд науково-методологічних засад формування ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу в умовах інклюзивного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Високі темпи зростання національної економіки та її регіонів неможливі без формування та розвитку сучасної системи ресурсного забезпечення агропромислового виробництва, що актуалізовано необхідністю вирішення завдань забезпечення продовольчої безпеки країни. Своєрідність агропромислового комплексу полягає у його багатofункціональному характері. Необхідно виділити такі найважливіші функції: економічна, соціальна, екологічна, інформаційна та інноваційна.

За новою аграрною парадигмою сільське господарство визнається не проблемною, а конкурентною галуззю; ціновий диспаритет відповідає змінам продуктивності, а поведінка суміжних галузей не є монополістичною; цілі аграрної політики повинні спрямовуватися на підвищення ефективності та конкурентоспроможності сільгоспвиробництва шляхом сприяння активізації ринкових регуляторів; а також програми підвищення мобільності трудових ресурсів; світовий ринок визнається ефективним механізмом; держави мусять іти шляхом формування людиноцентричної моделі соціально-економічного розвитку сільських територій [1, с. 83].

Формування конкурентної аграрної політики в державі – об'єктивна вимога сучасного стану розвитку, оскільки вигоди від її реалізації у серед-

ньостроковій перспективі очевидні для споживачів, які мають право широкого вибору за ціною, асортиментом та якістю; корисні для виробників і галузі, бо шляхом відбору прибуткових підприємств стимулюється реструктуризація галузі та постійне підвищення ефективності і якості виробництва господарюючих суб'єктів; для сільського розвитку, оскільки створюється фінансова база для здійснення реальної соціальної політики в сільській місцевості.

Метою будь-якої інклюзивної економіки є економічне зростання у різних секторах економіки на принципах справедливості, рівних можливостей реалізації ресурсного, у першу чергу трудового, потенціалу та захисту вітчизняного товаровиробника від ризиків нестабільного зовнішнього середовища. Саме тому проблема інклюзивності є надзвичайно актуальною для сільськогосподарського виробництва [2, с. 139].

Інклюзивний розвиток передбачає підвищення темпів зростання за рахунок надання єдиного простору для інвестицій і продуктивної зайнятості населення. Оскільки одним з найбільш вагомих негативних чинників, який в Україні гальмує вирішення стратегічного завдання формування конкурентоспроможного аграрного сектора є низький рівень життя сільського населення та стан сільської соціальної інфраструктури, що склався за роки аграрних трансформацій, тому саме в умовах інклюзивної економіки можливе створення умов для забезпечення комплексного характеру сільського розвитку за рахунок підвищення ефективності ресурсних можливостей суб'єктів агропромислового бізнесу.

Ресурсний потенціал як економічну категорію можна розглядати з різних точок зору, виділяючи в залежності від завдань дослідження або ресурсну, або функціональну, або ресурсно-цільову чи інші концепції. Відповідно з різних точок зору можна розглядати і процеси його формування, розвитку та використання: закономірності, загальні економічні закони, принципи та фактори [3, с. 28].

Сукупність ресурсів свідчить про ресурсні можливості організацій. Однією з особливостей ресурсного потенціалу аграрних підприємств є значна роль земельних ресурсів, що характеризуються в першу чергу родючістю земель, що надають значний вплив на забезпеченість ресурсного потенціалу та ефективність його використання.

На наш погляд, представлений спектр функціональної спрямованості ресурсного потенціалу в більшості випадків є вузьким і не відповідає сучасним поглядам на реалізацію бізнес-процесів, а його розуміння необхідно розширити за рахунок включення концептів сучасних теорій сталого та інклюзивного розвитку. Зазначений підхід отримав відображення у наступному визначенні категорії «ресурсний потенціал»: сукупність ресурсів, що може бути залучена у виробничі процеси за наявних технологій і соціально-економічних відносин з метою реалізації тактичної мети отримання максимального прибутку підприємством в рамках стратегії підтримання екологічного балансу навколишнього середовища та розбудови механізмів гармонізації соціальних відносин [4].

Отже, ресурсний потенціал суб'єктів аграрного бізнесу є сукупністю різних видів потенціалів та складається з: земельного, трудового, енергетичного, матеріального, фінансового, інноваційного, інвестиційного, інфраструктурного, технологічного, біокліматичного, інформаційного та ін. Для кожного окремого виду потенціалу характерна

своя самостійна галузь формування, розвитку та використання.

Для суб'єктів аграрного бізнесу ресурсний потенціал характеризується специфічними властивостями, пов'язаними із неспроможністю відділення сільськогосподарської діяльності від природних ресурсів, розміщених на конкретній території. В меншій мірі це стосується трудових ресурсів. Ситуація, яка склалася, з еміграцією робочої сили за кордон, насамперед із сільської місцевості, є несприятливою. Ці два чинники обумовлюють важливість реалізації соціально-еколого-орієнтованої політики управління ресурсним потенціалом суб'єктів аграрного бізнесу. Взаємодія підприємства із зовнішнім середовищем в ході залучення ресурсів накладає на нього певний рівень відповідальності щодо внесення своєї частки в досягнення цілей сталого та інклюзивного розвитку сільських територій [5].

Важливим економічним чинником, що визначає ресурсозабезпеченість суб'єктів аграрного бізнесу, є високий рівень монополізації ринку засобів виробництва для АПК. В даний час в більшості галузей, що «обслуговують» сільське господарство (машинобудування, хімічна промисловість, газова, нафтопереробна), представлено обмежену кількість виробників, а в деяких випадках і єдиний, все це створює можливості встановлювати ціни на товари, виходячи з власних інтересів.

Техніко-технологічні фактори визначають насамперед можливість інтенсивного розширеного відтворення ресурсної бази аграрних підприємств, оскільки передбачають можливості застосування досягнень аграрної науки та техніки у відтворювальному процесі.

Велику роль у формуванні ресурсного потенціалу суб'єктів АПК грають також соціокультурні чинники. Значимість даних чинників зумовлена тим, що виробництво здійснюється не саме по собі, а в результаті рішення, прийнятого керівництвом, тому у цьому соціальному аграрному середовищі має циркулювати ідея, що інтенсифікація виробництва – запорука ефективної конкурентоспроможної діяльності.

Головною проблемою вітчизняних аграрних реформ, включаючи і реформу форм господарювання, є невизначеність виконавчих інститутів влади з моделлю аграрного устрою. Модель, як конструкція бажаних досягнень є дороговказом, ідеологією реформ. При всій важливості реформи форм господарювання вона є лише складовою у цілісності й системності руху до мети – ідеального для національних потреб розвитку аграрного виробництва й сільських територій. Отже, модель задає рамки того, яким має бути сільське підприємство. І, оскільки в Україні існує модельна невизначеність з аграрним устроєм, ми маємо не тільки толерантність до будь-яких форм господарювання (що саме по собі добре), але і олігархічну агрохолдингізацію, роботу бізнесу «в тіні», майже нульову підприємницьку проактивність селян [6].

Враховуючи міжнародний досвід, одним із перспективних шляхів розвитку є модель інклюзивного розвитку. Відносно АПК це означає забезпечення рівного доступу до економічних можливостей розвитку та безперешкодної взаємодії між ними та населенням конкретної сільської території.

Ресурсний потенціал суб'єктів аграрного бізнесу слід розглядати як складну, безперервно відтворювану систему, що забезпечує не тільки власне відтворення, а й соціально – орієнтоване

виробництво сільськогосподарської продукції з метою найповнішого задоволення потреб населення у продуктах харчування, а промисловості – у сільськогосподарській сировині.

В умовах реалізації курсу на інклюзивний розвиток агропідприємств важливим завданням є удосконалення інституту управління інноваційними процесами. Передусім необхідно звернути увагу на декілька моментів, які перебувають у полі зору сучасних науковців. По-перше, механізм управління інноваціями потрібно спрямувати на оптимізацію розподілу фінансових ресурсів у інноваційні підприємницькі та соціальні проекти; порівняння результативності вкладених коштів для підтримки функціонування існуючого капіталу з інноваціями [7].

Ефективний та сталий розвиток аграрного підприємства, його успішне функціонування в умовах інклюзивної економіки можливе за досить швидкого реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, а також ефективного використання наявних та потенційних можливостей підприємства. Ефективне використання ресурсів підприємств, створення грамотної системи управління ресурсним потенціалом на сьогоднішній момент є основним у процесі виробничої діяльності підприємств АПК, їхньої фінансової стійкості, конкурентоспроможності та надійності.

Практика останніх років з очевидністю перекоонує – ефективність інклюзивного розвитку аграрної сільської сфери буде досягнена лише за умови конструктивного консенсусу між найважливішими інституційними суб'єктами – державою, великими агрохолдингами, малими формами господарювання, місцевими територіальними громадами, навчальними і науково-дослідними установами та споживачами. Це означає, що стратегічне прогнозування функціонування аграрної сфери має здійснюватися на основі продуманої науково

обґрунтованої інституційної моделі інклюзивного розвитку, підпорядковуватися завданням модернізації суспільства та формуванню нових раціональних стандартів життя, поведінки, добробуту і загалом можливості користуватися всіма благами цивілізації [8, с. 9].

Отже, ефективність використання ресурсного потенціалу суб'єктів аграрного бізнесу залежить від сили впливу підприємницького фактора на ресурси, від сучасного рівня розвитку виробничих відносин, від якості та структури факторів виробництва, що сформувалася.

Взаємовідносини між головними суб'єктами процесу інклюзивного аграрного підприємництва реалізуються через інституційний механізм – комплекс синергетично взаємопов'язаних інститутів – політико-правових, фінансово-економічних, організаційно-управлінських, соціально-культурних, які можна зобразити через інституційну модель (рис. 1) [9].

Великий агробізнес спільно з місцевими районними адміністраціями або навіть об'єднаними територіальними громадами має визначити перелік постійних та періодичних і тимчасових завдань, якими він має опікуватися. Мова може йти про виробничі й інфраструктурні проекти (відкриття або відновлення нових виробництв; будівництво нових доріг; культурних, мистецьких, спортивно-оздоровчих закладів тощо); охорону порядку й протидію корупції, тіншовій економіці; навчання, перепідготовку й особистісний розвиток молоді, сільських жителів; сприяння розвитку альтернативної діяльності на селі. І, безумовно, це виробництво екологічно чистої, безпечної та якісної продовольчої продукції, доступної за цінами для великої кількості споживачів [10].

Формування ресурсного потенціалу агровиробників в умовах інклюзивності доцільно розглядати не як акумулювання сукупності наявних у роз-

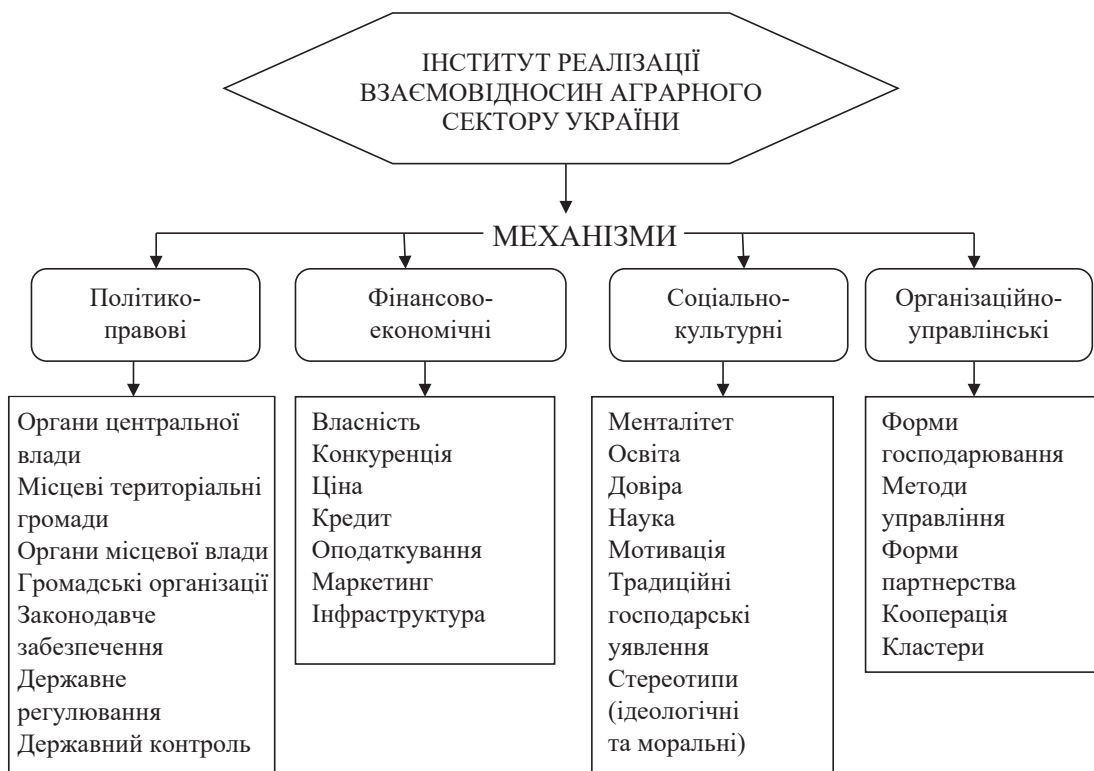

Рис. 1. Структура інституційної моделі інклюзивного розвитку агросередовища

Джерело: вдосконалено за [9]

порядженні підприємства ресурсів, а їй потрібно використовувати принцип системності, що розглядає будь-яке складне ціле у вигляді системи взаємозалежних частин, кожна з яких є відносно самостійною, і багатофункціональна, тому що ресурсний потенціал суб'єкта аграрного бізнесу – це перш за все сукупна система природних, матеріально-технічних, людських, управлінських, інформаційних, інноваційних, фінансових та інших ресурсів, що обумовлює його спеціалізацію, рівень концентрації, інтенсивність сільськогосподарського виробництва та забезпечує відтворювальний процес.

Однак, національні агропродовольчі холдинги й корпорації не повністю використовують наявний ресурсний потенціал для здійснення соціальної відповідальності й інклюзивного розвитку. Їх власники, часто проживаючи за кордоном, не розуміють нагальних потреб сільських місцевостей розміщення свого бізнесу. Зареєстровані в офшорах, такі підприємства часто сплачують і мінімальні податки, які не дозволяють вирішувати сільські проблеми. Натомість їх діяльність спричиняє виснаження ґрунтів, виникнення екологічних проблем, руйнування автошляхів, інших інфраструктурних об'єктів загального користування, а лобізм на аграрному ринку має такі негативні наслідки, як зневіру людей у справедливість, віру у соціальні ліфти, відбирає надію на майбутнє тощо [11].

Висновки. Виробнича діяльність суб'єктів аграрного бізнесу конкретного регіону визначається ресурсним потенціалом, а також одночасно з ним – адаптивними властивостями сільськогосподарського підприємства, яке здатне в умовах інклюзивної економіки виробляти продукцію в обсязі, структурі та витратах, мінімізуючи при цьому ризик зниження ефективності виробництва. Для цього будь-якому підприємству як відкритій економічній системі необхідно мати певний запас ресурсів. Ресурсний потенціал інноваційного розвитку суб'єкта господарювання в АПК порівняно з іншими видами економічної діяльності є більш складною системою, що складається з сукупності приватних видів ресурсів, які взаємопов'язані та взаємозалежні в період, коли відбувається його формування, оновлення, розвиток із отримання прибутку.

Отже, для досягнення цілей суб'єкта господарювання ресурсний потенціал інноваційного розвитку суб'єктів господарювання АПК в умовах інклюзивної економіки має бути не просто механічним набором окремих видів ресурсів, а системою взаємопов'язаних оптимальних ресурсних пропорцій у кількісних та якісних параметрах. Тому для того, щоб сформувати такий ресурсний потенціал, необхідно ефективно управляти процесом, пов'язаним з його формуванням, оновленням, розвитком та використанням, для досягнення конкретної мети організації – поточної чи стратегічної.

Список використаних джерел:

1. Радіонова Л. О. Зміни парадигми сільського розвитку як імператив соціально-економічного розвитку. *Інклюзивний розвиток економіки в умовах глобальних викликів сьогодення* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Харків, 1-28 лютого 2020 року. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. С. 82–84.
2. Куцина Л. В., Воронкова А. А. Інвестиції як чинник інклюзивного розвитку аграрної сфери економіки. *Інклюзивний розвиток економіки в умовах глобальних викликів сьогодення* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Харків, 1-28 лютого 2020 року. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. С. 139–141.
3. Бондаренко В. М. Ресурсний потенціал регіону: методологія формування та перспективи використання : монографія. Вінниця : РВВ ВНАУ, 2012. 373 с.
4. Степаненко С. В. Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10039>
5. Макеєв О. О. Управління ресурсним потенціалом суб'єктів аграрного бізнесу : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04. Суми : СНАУ, 2021. 22 с.
6. Наукові основи і стратегічні пріоритети сталого розвитку сільських територій України / за ред. Я.М. Гадзала. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 40 с.
7. Захарченко В., Балахонова О. Обґрунтування побудови механізму управління інноваційним розвитком регіону. *Інноваційна економіка*. 2016. № 7–8. С. 86–90.
8. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015 : нац. доп. / за заг. ред. В. Гейця та ін. Київ : НВЦ НБУВ, 2010. 232 с.
9. Майовець Є. Й., Майовець Я. М. Інклюзивна інституційна модель інноваційного розвитку аграрної економіки. *Вісник ЧНУ ім. Б. Хмельницького. Серія «Економічні науки»*. 2020. № 4. С. 114–122.
10. Романюк І.А. Державна соціальна політика в забезпеченні продуктивної зайнятості сільського населення. *Економіка АПК*. 2014. № 10. С. 105–109.
11. Ігнатенко М. М., Леваєва Л. Ю. Інклюзивний розвиток агропродовольчих холдингів і корпорацій: напрями і можливості. *Агросвіт*. 2021. № 7–8. С. 4–9.

References

1. Radionova L. O. (2020) Zminy paradyghmy siljskogho rozvytku jak imperatyv socialjno-ekonomichnogho rozvytku [Changes in the paradigm of rural development as an imperative of socio-economic development. Proceedings of the *Inklyuzyvnyy rozvytok ekonomiky v umovakh hlobal'nykh vyklykiv s'ohodennya (Ukraine, Kharkiv, February 1–28, 2020)*. Kharkiv: XNUMX named after O. M. Beketova, pp. 82–84.
2. Kutsina L. V. and Voronkova A. A. (2020) Investyciji jak chynnyk inkluzyvnoho rozvytku aghrarnoji sfery ekonomiky [Investments as a factor of inclusive development of the agrarian sphere of the economy]. Proceedings of the *Inklyuzyvnyy rozvytok ekonomiky v umovakh hlobal'nykh vyklykiv s'ohodennya. (Ukraine, Kharkiv, February 1–28, 2020)*. Kharkiv: XNUMX named after O. M. Beketova, pp. 139–141.
3. Bondarenko V. M. (2012) *Resursnyy potentsial rehionu: metodolohiya formuvannya ta perspektyvy vykorystannya* [Resource potential of the region: methodology of formation and prospects of use]. Vinnytsia: RVV VNAU. (in Ukrainian)
4. Stepanenko, S. (2022) Resursnyy potentsial ahrarnykh pidpryyemstv: elementy ta osoblyvosti yikh poyednannya v suchasnykh umovakh [Resource potential of agricultural enterprises: elements and features of their combination in modern conditions]. *Efektivna ekonomika* [Effective economy] (electronic journal), no. 2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10039> (accessed 15 September 2022).
5. Makeev O. O. *Upravlinnya resursnym potentsialom sub'yektiv ahrarnoho biznesu* [Management of the resource potential of subjects of agrarian business]. Abstract of Ph.D. Thesis. Sumy: Derzh. vyshchyy navch. zaklad «Sums'kyi natsional'nyy ahrarnyy universytet», 22 p.

6. Naukovi osnovy i stratehichni priorytety staloho rozvytku sil's'kykh terytoriy Ukrayiny [Scientific foundations and strategic priorities of sustainable development of rural areas of Ukraine] (2019) / In Y.M. Gadzalo (ed.). Kiev: NNC "IAE". (in Ukrainian)
7. Zakharchenko V. and Balakhonova O. (2016) Obgruntuvannja pobudovy mekhanizmu upravlinnja innovacijnym rozvytkom rehionu [Justification of the construction of the mechanism for managing the innovative development of the region]. *Innovatsijna ekonomika*, no. 7–8, pp. 86–90.
8. Novyy kurs: reformy v Ukraini. 2010–2015 [New course: reforms in Ukraine. 2010–2015] (2010) / In Geitsa, V. (ed). Kiev: NVC NBUV. (in Ukrainian)
9. Mayovets E. Y. and Mayovets Ya. M. (2020) Inkljuzyvna instytucijna modelj innovacijnogho rozvytku aghrarnoji ekonomiky [Inclusive institutional model of innovative development of agrarian economy]. *Visnyk CHNU im. B. Khmel'nyts'koho. Seriya «Ekonomichni nauky*, no. 4, pp. 114–122.
10. Romanyuk I. A. (2014) Derzhavna socialjna polityka v zabezpechenni produktyvnoji zajnjatosti sil's'koghoho naseleennja [State social policy in ensuring productive employment of the rural population]. *Ekonomika APK*, no. 10, pp. 105–109.
11. Ignatenko M. M. and Levaeva L. Yu. (2021) Inkljuzyvnyj rozvytok aghroprodovoljchjykh kholdyngviv i korporacij: naprjamy i mozhyvosti [Inclusive development of agro-food holdings and corporations: directions and opportunities]. *Ahrosvit*, no. 7-8, pp. 4–9.

Stepanenko Sergii

State Biotechnological University

FORMATION OF THE RESOURCE POTENTIAL OF AGRICULTURAL BUSINESS SUBJECTS IN THE CONDITIONS OF AN INCLUSIVE ECONOMY

Summary

The purpose of the article is to consider the scientific and methodological foundations of the formation of the resource potential of agrarian business entities in the conditions of inclusive development. The study is dedicated to the comprehensive study of the formation of the resource potential of enterprises of the agro-industrial complex in the conditions of an inclusive economy as one of the factors of sustainable development. Solving the task of stabilizing and further increasing production in the agricultural sector requires improving the use of the resource potential of agricultural enterprises, since the real possibilities of increasing the industry's resources are far from unlimited. The principles of interdisciplinarity and systematicity were the methodological basis, which made it possible to consider the phenomena studied from different angles as a single whole consisting of interdependent components. It was determined that the resources of agricultural production are a complex, integrated system that connects groups of material and non-material resources that differ in their characteristics, allowing to obtain results through the creation of agricultural products. It was established that not only material, but also non-material resources determine the capabilities of agrarian business entities and have a significant impact on the efficiency of their functioning. The structure of the enterprise's resource potential is revealed, the factors that determine the formation and functioning of resource provision in the conditions of inclusive development are established. In this regard, complexity and systematicity are leading characteristics of resource potential. It has been established that several main components of the resource potential can be identified as the basis of the inclusive development of the economy: natural resource potential, labor, entrepreneurial, material, investment, financial, informational, scientific and technological potential. The formation of the resource potential of agrarian business entities takes place in accordance with certain principles: environmental friendliness and environmental security, technology, reliability, universality and comfort of technical means, economy and energy saving, complex mechanization, automation and computerization.

Key words: resource potential, inclusive economy, agrarian business entities, agro-industrial complex, inclusive development.